YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (täysistunto)

30 päivänä syyskuuta 2003 *

Asiassa C-93/02 P,

Biret International SA, joka on pakkoselvitystilassa, kotipaikka Pariisi (Ranska), edustajanaan mandataire liquidateur M. de Thoré, edustajanaan tässä oikeudenkäynnissä avocat S. Rodrigues, prosessiosoite Luxemburgissa,

valittajana,

jossa valittaja vaatii muutoksenhaussaan Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen (ensimmäinen jaosto) asiassa T-174/00, Biret International vastaan neuvosto, 11.1.2002 antaman tuomion (Kok. 2002, s. II-17) kumoamista,

ja jossa vastapuolina ja muina asianosaisina ovat:

Euroopan unionin neuvosto, asiamiehinään J. Carbery ja F. P. Ruggeri Laderchi,

vastaajana ensimmäisessä oikeusasteessa,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

jota tukee

Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistynyt kuningaskunta, asiamiehenään P. M. Ormond, prosessiosoite Luxemburgissa,

väliintulijana muutoksenhakuasteessa,

ja

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään T. Christoforou ja A. Bordes, prosessiosoite Luxemburgissa,

väliintulijoina ensimmäisessä oikeusasteessa,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (täysistunto),

toimien kokoonpanossa: presidentti G. C. Rodríguez Iglesias, jaostojen puheenjohtajat J.-P. Puissochet, M. Wathelet (esittelevä tuomari), R. Schintgen ja C. W. A. Timmermans sekä tuomarit C. Gulmann, D. A. O. Edward, P. Jann, V. Skouris, F. Macken, N. Colneric, S. von Bahr ja J. N. Cunha Rodrigues,

julkisasiamies: S. Alber,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies H. A. Rühl,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan Biret International SA:n, neuvoston ja komission 25.3.2003 pidetyssä istunnossa esittämät suulliset huomautukset,

kuultuaan julkisasiamiehen 15.5.2003 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Pakkoselvitystilassa oleva yhtiö Biret International SA (jäljempänä valittaja), kotipaikka Pariisi (Ranska), jota edustaa selvitysmies M. de Thoré, on yhteisöjen tuomioistuimeen 16.3.2002 toimittamallaan valituksella hakenut muutosta EY:n tuomioistuimen perussäännön 49 artiklan nojalla ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-174/00, Biret International vastaan neuvosto, 11.1.2002 antamaan tuomioon (Kok. 2002, s. II-17; jäljempänä valituksenalainen tuomio), jolla on hylätty valittajan EY:n perustamissopimuksen 178 artiklaan ja 215 artiklan toiseen kohtaan (joista on tullut EY 235 artikla ja EY 288 artiklan toinen kohta) perustuva kanne, jolla valittaja vaati korvausta vahingosta, jonka se väittää kärsineensä tietyillä hormoneilla käsitellyn naudanlihan tuontia yhteisöön koskevan kiellon vuoksi.

2 Yhteisöjen tuomioistuimen presidentin 19.8.2002 antamalla määräyksellä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistynyt kuningaskunta on hyväksytty väliintulijaksi tukemaan Euroopan unionin neuvoston vaatimuksia.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Direktiivit 81/602/ETY, 88/146/ETY ja 96/22/EY

3 Tiettyjen hormonaalista ja kaikkien tyreostaattista vaikutusta omaavien aineiden kieltämisestä 31 päivänä heinäkuuta 1981 annetun neuvoston direktiivin 81/602/ETY (EYVL L 222, s. 32) 2 artiklassa säädetään, että jäsenvaltioiden on huolehdittava, että kielletään tyreostaattista, estrogeenista, androgeenista tai gestageenista vaikutusta omaavien aineiden antaminen kotieläimille, sekä kotieläinten, joille on annettu edellä mainittuja aineita, ja tällaisista eläimistä peräisin olevan lihan saattaminen markkinoille.

4 Direktiivin 81/602/ETY 5 artiklassa säädetään tätä kieltoa koskevasta poikkeuksesta, jonka mukaan siihen asti, kunnes neuvosto päättää 17beta-estradiolin, progesteronin, testosteronin, trenbolonin ja zeranolin käytöstä kotieläinten lihotuksessa, sovelletaan voimassa olevia jäsenvaltioiden kansallisia määräyksiä ja järjestelyjä ottaen huomioon perustamissopimuksen yleiset määräykset. Tämä poikkeus oli direktiivin 81/602/ETY neljännen perustelukappaleen mukaan perusteltu, koska näiden viiden aineen käytön vaikutuksia oli vielä selvitettävä yksityiskohtaisesti.

5 Neuvosto antoi 31.12.1985 direktiivin 85/649/ETY tiettyjen hormonaalista vaikutusta omaavien aineiden käytön kieltämisestä kotieläintuotannossa (EYVL L 382, s. 228). Yhteisöjen tuomioistuin kumosi tämän direktiivin asiassa 68/86, Yhdistynyt kuningaskunta vastaan neuvosto, 23.2.1988 antamallaan tuomiolla (Kok. 1988, s. 855, Kok. Ep. IX, s. 371) olennaisen menettelymääräyksen rikkomisen takia, minkä jälkeen se korvattiin tiettyjen hormonaalista vaikutusta

omaavien aineiden käytön kieltämisestä kotieläintuotannossa 7 päivänä maaliskuuta 1988 annetulla neuvoston direktiivillä 88/146/ETY (EYVL L 70, s. 16).

6 Direktiivissä 88/146/ETY poistetaan direktiivin 81/602/ETY 5 artiklassa säädetty mahdollisuus poiketa kiellosta tämän tuomion 4 kohdassa mainittujen aineiden osalta, ellei ole kyse H17beta-estradiolin, testosteronin ja progesteronin antamisesta terapeuttisessa tarkoituksessa, mihin voidaan antaa lupa.

7 Direktiivin 88/146/ETY 6 artiklassa säädetään, että jäsenvaltioiden on kiellettävä kolmansista maista tapahtuva sellaisten eläinten ja niistä saatavan lihan tuonti, joille muodossa tai toisessa on annettu tyreostaattista, estrogeenista, androgeenista tai gestageenista vaikutusta sisältävää ainetta.

8 Direktiivi 88/146/ETY piti panna täytäntöön viimeistään 1.1.1988, mutta sen voimaantuloa lykättiin 1.1.1989 asti. Tästä päivästä alkaen oli siis kiellettyä tuoda kolmansista maista yhteisöön tietyillä hormoneilla käsiteltyjen eläinten lihaa ja tällaisesta lihasta valmistettuja tuotteita terveyttä ja eläinten terveyttä koskevista ongelmista nautaeläinten ja sikojen sekä tuoreen lihan tuonnissa kolmansista maista 12 päivänä joulukuuta 1972 annetun neuvoston direktiivin 72/462/ETY (EYVL L 302, s. 28) perusteella.

9 Neuvosto antoi 29.4.1996 tiettyjen hormonaalista tai tyrostaattista vaikutusta omaavien aineiden ja beta-agonistien käytön kieltämisestä kotieläintuotannossa ja direktiivien 81/602/ETY, 88/146/ETY ja 88/299/ETY kumoamisesta direktiivin 96/22/EY (EYVL L 125, s. 3). Tällä direktiivillä pysytetään direktiivien 81/602/ETY ja 88/146/ETY soveltamiseen perustunut kieltojärjestelmä.

Sopimus terveys- ja kasvinsuojelutoimista

10 Neuvoston puheenjohtaja ja ulkosuhteista vastaava komission jäsen allekirjoittivat lopullista myöhempää hyväksymistä koskevin varaumin Marrakeshin (Marokko) kokouksessa 15.4.1994 Euroopan unionin puolesta Uruguayn kierroksen monenvälisten kauppaneuvottelujen päättämistä koskevan päätösasiakirjan, Maailman kauppajärjestön (jäljempänä WTO) perustamissopimuksen sekä WTO:n perustamissopimuksen liitteisiin 1—4 sisältyvät sopimukset ja pöytäkirjat (jäljempänä WTO-sopimukset).

11 Tämän allekirjoittamisen jälkeen neuvosto teki 22.12.1994 päätöksen 94/800/EY Uruguayn kierroksen monenvälisissä kauppaneuvotteluissa (1986—1994) laadittujen sopimusten tekemisestä Euroopan yhteisön puolesta yhteisön toimivaltaan kuuluvissa asioissa (EYVL L 336, s. 1).

12 WTO-sopimukset, joihin kuuluu liitteessä 1 A oleva sopimus terveys- ja kasvinsuojelutoimista (EYVL 1994, L 336, s. 40; jäljempänä SPS-sopimus), tulivat voimaan 1.1.1995.

13 SPS-sopimuksen 3 artiklan 3 kohdan sanamuodon mukaan "jäsenet voivat ottaa käyttöön tai ylläpitää sellaisia terveys- ja kasvinsuojelutoimia, joilla saavutetaan korkeampi terveys- ja kasvinsuojelutaso kuin sellaisilla toimenpiteillä, jotka perustuvat asianomaisiin kansainvälisiin standardeihin, ohjeisiin tai suosituksiin, mikäli se on tieteellisesti perusteltua, tai sen suojatason seurauksena, jota jäsen pitää asianmukaisena 5 artiklan 1—8 kohtien asianomaisten määräysten mukaan".

14 SPS-sopimuksen 5 artiklan 1 kohdan sanamuodon mukaan "jäsenet varmistavat, että niiden käyttämät terveys- tai kasvinsuojelutoimet perustuvat olosuhteisiin nähden asianmukaiseen arviointiin ihmisten, eläinten ja kasvien elämään tai terveyteen kohdistuvista riskeistä, joiden arvioimisessa on käytetty asianomaisten kansainvälisten järjestöjen kehittämiä riskinarviointimenetelmiä".

Riitojen ratkaisusta annettuja sääntöjä ja menettelyjä koskeva sopimus

15 WTO:n perustamissopimuksen liitteenä 2 olevan, riitojen ratkaisusta annettuja sääntöjä ja menettelyjä koskevan sopimuksen (EYVL 1994, L 336, s. 234; jäljempänä riitojen ratkaisusta tehty sopimus) 3 artiklan 5 kohdassa määrätään seuraavaa:

"Kaikkien niiden ratkaisujen, jotka virallisesti tulevat esille liitesopimusten neuvotteluja ja riitojen ratkaisua koskevien määräysten perusteella, mukaan lukien välimiestuomiot, tulee olla yhdenmukaisia näiden sopimusten kanssa, eivätkä ne saa mitätöidä tai loukata yhdenkään jäsenen noihin sopimuksiin perustuvia etuja tai vaikeuttaa näiden sopimusten tavoitteiden toteutumista."

16 Tämän artiklan 7 kohdassa määrätään seuraavaa:

"Ennen kanteen nostamista jäsenen on harkittava sitä, olisiko toiminta näiden menettelyjen osalta tuloksekasta. Riitojenratkaisujärjestelmän tarkoituksena on

pyrkiä turvaamaan myönteinen ratkaisu asiaan. Riidan osapuolten keskinäisesti hyväksymää ratkaisua, joka on liitesopimusten mukainen, on pidettävä suositeltavimpana. Keskinäisesti hyväksytyn ratkaisun puuttuessa, riitojenratkaisujärjestelmän ensimmäisenä tavoitteena on tavallisesti varmistaa niiden kyseisten toimenpiteiden poistaminen, joiden katsotaan olevan ristiriidassa minkä tahansa liitesopimuksen määräysten kanssa. Vahingonkorvauksia koskeviin määräykseen tulisi turvautua vain, jos toimenpidettä ei voida käytännössä heti peruuttaa tai väliaikaisena toimenpiteenä sen aikaa kunnes liitesopimuksen vastainen toimenpide on peruutettu. Viimeisenä mahdollisuutena sopimus tarjoaa jäsenelle, joka vetoaa riitojenratkaisumenettelyyn, mahdollisuuden peruuttaa liitesopimusten mukaiset myönnytykset tai muut velvoitteet syrjivästi toisen jäsenen osalta DSB:n näitä toimia koskevan oikeutuksen perusteella."

17 Riitojen ratkaisusta tehdyn sopimuksen 21 artikla koskee WTO:n riitojenratkaisuelimen (Dispute Settlement Body; jäljempänä DSB) "Suositusten ja päätösten täytäntöönpanon seurantaa", ja siinä määrätään seuraavaa:

"1. DSB:n päätösten ja suositusten nopea täyttäminen on tärkeää, jotta varmistetaan riitojen tehokas ratkaiseminen kaikkien jäsenten etujen mukaisesti.

2. — —

3. DSB:n kokouksessa, joka pidetään 30 päivän([1]) kuluessa paneelin tai valituselimen raportin hyväksymisestä, asianomaisen jäsenen tulee ilmoittaa DSB:lle tarkoituksistaan täytäntöönpanna DSB:n suositukset ja päätökset. Jos on epätarkoituksenmukaista noudattaa heti suosituksia tai päätöksiä, asianomaiselle jäsenelle annetaan kohtuullinen määräaika sen tekemiseen. Kohtuullinen määräaika on:

a) asianomaisen jäsenen ehdottama määräaika, edellyttäen että DSB on sen hyväksynyt; tai jos sitä ei ole hyväksytty,

b) riidan osapuolten yhteisesti sopima määräaika 45 päivän kuluessa suositusten ja päätösten hyväksymisestä; tai jos sellaista sopimusta ei ole,

c) sitovassa välimiesmenettelyssä sovittu määräaika, joka on tehty 90 päivän kuluessa suositusten ja päätösten hyväksymisestä([2]). Tällaisessa välimiesmenettelyssä välimiehen([3]) ohjeena tulisi olla [se, että] kohtuullinen määräaika täytäntöönpanna paneelin tai valituselimen suositukset ei saisi ylittää 15 kuukautta paneelin tai valituselimen raportin hyväksymispäivämäärästä. Kuitenkin, tätä määräaikaa voidaan pidentää tai lyhentää erityisten olosuhteiden vuoksi.

(1) Jos DSB:n kokousta ei ole suunniteltu pidettäväksi tänä määräaikana, on DSB:n kokous kutsuttava koolle tätä tarkoitusta varten.

(2) Jos osapuolet eivät pääse sopimukseen välimiehestä 10 päivän kuluessa sen jälkeen, kun asia on siirretty välimieskäsittelyyn, nimittää pääjohtaja välimiehen 10 päivän kuluessa keskusteltuaan osapuolten kanssa.

(3) Käsite 'välimies' on tulkittava viittaavan joko yksityiseen henkilöön tai ryhmään."

18 Riitojen ratkaisusta tehdyn sopimuksen 22 artiklan 1, 2 ja 8 kohdassa määrätään seuraavaa:

"1. Vahingonkorvaus ja myönnytysten tai muiden velvoitteiden peruuttaminen ovat väliaikaisia toimenpiteitä, joihin voidaan ryhtyä, kun suosituksia ja päätöksiä ei täytetä kohtuullisen määräajan kuluessa. Kuitenkaan ei vahingonkorvausta tai myönnytysten tai muiden velvoitteiden peruuttamista ole pidettävä ensisijaisena, vaan sitä on suosituksen täytäntöönpano täysin liitesopimuksen mukaisesti. Vahingonkorvaus on vapaaehtoista, ja jos sitä myönnetään, tulee sen olla yhdenmukainen liitesopimusten kanssa.

2. Jos kyseinen jäsen ei saata liitesopimuksen vastaista toimenpidettä yhdenmukaiseksi sen kanssa tai muuten täytä suosituksia ja päätöksiä 21 artiklan 3 kohdan mukaisesti kohtuullisen määräajan kuluessa, tällaisen jäsenen on pyydettäessä ja viimeistään kohtuullisen määräajan kuluessa ryhdyttävä neuvotteluihin jokaisen riitojenratkaisumenettelyn aloittaneen kanssa pyrkimyksenään löytää keskinäisesti tyydyttävä hyvitys. Ellei tyydyttävästä hyvityksestä ole sovittu 20 päivän kuluessa kohtuullisen määräajan kuluttua, jokainen osapuoli, joka on aloittanut riitojenratkaisumenettelyn voi pyytää DSB:ltä oikeutusta myönnytyksen tai muun velvoitteen peruuttamiseen kyseiseltä jäseneltä liitesopimusten osalta.

— —

8. Myönnytysten tai muiden velvoitteiden peruuttamisten tulee olla väliaikaisia, ja ne ovat voimassa vain niin kauan kunnes liitesopimuksen kanssa ristiriidassa

oleva toimenpide on poistettu tai kunnes jäsen, jonka on täytäntöönpantava suositukset ja päätökset, tarjoaa ratkaisun etujen mitätöimiselle tai loukkaukselle tai kunnes keskinäisesti tyydyttävä ratkaisu on saavutettu. DSB:n tulee 21 artiklan 6 kohdan mukaisesti jatkuvasti valvoa hyväksyttyjen suositusten tai päätösten täytäntöönpanoa, mukaan lukien ne tapaukset, joissa vahingonkorvausta on tarjottu tai myönnytyksiä tai muita velvoitteita peruutettu, mutta joissa suosituksia liitesopimusten mukaisten toimenpiteiden saamiseksi ei ole täytäntöönpantu."

Amerikan yhdysvaltojen ja Kanadan käynnistämä riitojenratkaisumenettely (hormoniasia)

19 Toukokuussa 1996 Yhdysvallat ja marraskuussa 1996 Kanada aloittivat kumpikin tahoillaan riitojenratkaisumenettelyn WTO:n toimivaltaisissa elimissä, koska ne katsoivat, että yhteisön lainsäädännöllä rajoitetaan niiden hormoneilla käsitellyn naudanlihan vientiä yhteisöön, mikä on vastoin yhteisön WTO:n yhteydessä tekemistä sopimuksista seuraavia velvoitteita.

20 Kumpikin kahdesta paneelista, jotka muodostettiin näiden menettelyjen yhteydessä, on esittänyt 18.8.1997 raporttinsa (WT/DS26/R/USA ja WT/DS48/R/CAN), joissa todetaan yhteisön rikkoneen useita SPS-sopimuksen määräyksiä.

21 Yhteisö teki valituksen, josta valituselin antoi 16.1.1998 raportin (WT/DS26/AB/R WT/DS48/AB/R), jolla muutetaan tietyissä kohdissa kahden paneelin raportteja mutta todetaan kuitenkin yhteisön rikkoneen SPS-

sopimuksen 3 artiklan 3 kohtaa ja 5 artiklan 1 kohtaa pääasiassa sillä perusteella, että riittävän spesifistä tieteellistä arviointia ei ole suoritettu sellaisten syöpäriskien osalta, jotka liittyvät tiettyjen hormonien käyttöön kasvun edistäjinä. Valituselin suositteli, että "riitojenratkaisuelin kehottaa Euroopan yhteisöä muuttamaan toimenpiteet, jotka ovat osoittautuneet — — yhteensopimattomiksi [SPS-]sopimuksen kanssa, niitä velvoitteita vastaaviksi, jotka se on hyväksynyt mainitussa sopimuksessa".

22 DSB on 13.2.1998 hyväksynyt valituselimen raportin ja valituselimen muuttamat paneelien raportit.

23 Koska yhteisö oli ilmoittanut, että se aikoi noudattaa WTO:hon liittyviä velvoitteitaan mutta että tämän tehdäkseen sillä tulisi olla kohtuullinen määräaika riitojen ratkaisusta tehdyn sopimuksen 21 artiklan 3 kohdan mukaisesti, sille myönnettiin tässä tarkoituksessa 15 kuukauden määräaika, joka päättyi 13.5.1999.

24 17beta-estradiolin, progesteronin, testosteronin, trenboloniasetaatin, tseranolin ja melengestroliasetaatin käyttöön liittyvien riskien uuden arvioinnin tulosten perusteella komissio hyväksyi 24.5.2000 ja esitti 3.7.2000 parlamentille ja neuvostolle ehdotuksen 2000/C 337 E/25 Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi direktiivin 96/22/EY muuttamisesta ja erityisesti 17beta-estradiolin käyttökiellon pysyvästä voimassa pitämisestä sekä viiden muun kyseessä olevan aineen käyttökiellon soveltamisen jatkamisesta toistaiseksi odotettaessa uusia tieteellisiä raportteja (EYVL C 337 E, s. 163). Yhteisöjen lainsäätäjä ei ole tähän mennessä hyväksynyt tätä ehdotusta.

Asian tosiseikat ja oikeudenkäynti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa

25 Valituksenalaisesta tuomiosta käy ilmi, että valittajayhtiö on perustettu 26.7.1990 ja rekisteröity tribunal de commerce de Paris'n (Ranska) kauppa- ja yhtiörekisteriin 9.8.1990, ja sen yhtiöjärjestyksen mukaisena toimialana on eri elintarvikkeiden, erityisesti lihan, kauppa.

26 Tribunal de commerce de Paris on 7.12.1995 antamallaan tuomiolla aloittanut valittajaa koskevan selvitystilamenettelyn, ja se on vahvistanut väliaikaisesti maksukyvyttömyyden alkamispäivämääräksi 28.2.1995.

27 Valittaja nosti 28.6.2000 perustamissopimuksen 178 artiklan ja 215 artiklan toisen kohdan nojalla neuvostoa vastaan kanteen, jolla se vaati korvausta vahingosta, jonka se väittää kärsineensä sen takia, että on annettu ja pidetty voimassa direktiivit 81/602/ETY, 88/146/ETY ja 96/22/EY, joilla kiellettiin Amerikan yhdysvalloista peräisin olevien, tietyillä hormoneilla käsiteltyjen eläinten lihan ja tällaisesta lihasta valmistettujen tuotteiden tuonti yhteisöön.

Valituksenalainen tuomio

Tutkittavaksi ottaminen

28 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi valituksenalaisen tuomion 31—36 kohdassa kaksi ensimmäistä neuvoston esittämää oikeuden-

käyntiväitettä, jotka koskivat kannekirjelmässä olevaa muotovirhettä ja sitä, että kaikkiin kansallisiin oikeussuojakeinoihin ei ole turvauduttu, minkä jälkeen se tutki valituksenalaisen tuomion 37—44 kohdassa kolmannen oikeudenkäyntiväitteen, joka koski kanneoikeuden vanhentumista.

29 Tältä osin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi yhtäältä, että kanneoikeus oli vanhentunut siltä osin kuin kanne koski vahinkoa, jonka valittaja väitti kärsineensä aiemmin kuin viisi vuotta ennen kanteen nostamista eli ennen 28.6.1995. Tältä osin se jätti kanteen tutkimatta.

30 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi toisaalta 28.6.1995 alkaneen ajanjakson osalta valituksenalaisen tuomion 44 kohdassa seuraavaa:

"Kanteen tutkittavaksi ottamisen arvioinnin tässä vaiheessa ei muilta osin voida pitää poissuljettuna, että kantajalle on aiheutunut vahinkoa tuontikiellon voimassa pitämisen takia 28.6.1995 ja 7.12.1995 välisenä aikana. Se, että Pariisin tribunal de commerce on 7.12.1995 antamallaan tuomiolla vahvistanut väliaikaisesti maksujen keskeyttämisen päivämääräksi 28.2.1995, ei välttämättä tarkoita sitä, ettei kantaja enää olisi voinut harjoittaa minkäänlaista kaupallista toimintaa mainittuna ajanjaksona. Kannetta ei näin ollen voida suoraan jättää kokonaisuudessaan tutkimatta vanhentumisen perusteella."

Pääasia

31 Valittaja esitti kanteessaan, että neuvosto on antamalla ja pitämällä voimassa direktiivit 81/602/ETY, 88/146/ETY ja 96/22/EY rikkonut kahta oikeussääntöä,

joiden tarkoituksena on antaa oikeuksia yksityisille, nimittäin sekä luottamuksensuojan periaatetta että SPS-sopimusta.

32 Valituksenalaisen tuomion 50—56 ja 60—71 kohdassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi perusteettomina nämä kaksi kanneperustetta. Erityisesti valittajan väittämästä SPS-sopimuksen rikkomisesta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi seuraavaa:

"60 Vaikka on totta, että [EY:n] perustamissopimuksen 228 artiklan 7 kohdan [josta on muutettuna tullut EY 300 artiklan 7 kohta] mukaan yhteisön ja kolmansien maiden väliset sopimukset sitovat yhteisön toimielimiä ja jäsenvaltioita ja että — kuten yhteisöjen tuomioistuin on todennut [asiassa 181/73,] Haegeman, [30.4.1974 antamassaan tuomiossa (Kok. 1974, s. 449) ja asiassa 12/86,] Demirel, [30.9.1987 antamassaan tuomiossa (Kok. 1987, s. 3719)] — tällaisten sopimusten määräykset muodostavat olennaisen osan yhteisön oikeusjärjestystä sopimuksen tultua voimaan, yhteisöjen tuomioistuin on jatkuvasti korostanut, että tällaisten sopimusten vaikutukset yhteisön oikeusjärjestykseen on määritettävä ottaen huomioon kyseessä olevan sopimuksen luonne ja tavoitteet. Yhteisöjen tuomioistuin on asiassa 104/81, Kupferberg, 26.10.1982 antamassaan tuomiossa (Kok. 1982, s. 3641, 17 kohta, Kok. Ep. VI, s. 555) todennut, että kansainvälisen sopimuksen säännösten vaikutuksia yhteisössä ei voida määritellä ottamatta huomioon kyseessä olevien säännösten kansainvälistä alkuperää ja että kansainvälisen oikeuden periaatteiden mukaan sopimuspuolet voivat sopia vaikutuksista, joita sopimuksen säännöksillä tulisi olla niiden sisäisissä oikeusjärjestyksissä (ks. myös julkisasiamies Gulmannin esittämä ratkaisuehdotus asiassa C-280/93, Saksa v. komissio, tuomio 5.10.1994, Kok. 1994, s. I-4973, s. I-4980, ratkaisuehdotuksen 127 kohta, Kok. Ep. XVI, s. I-173). Yhteisöjen tuomioistuin on erityisesti edellä mainitussa asiassa Demirel antamassaan tuomiossa (14 kohta) katsonut, että yhteisön ja kolmansien maiden välisessä sopimuksessa olevan määräyksen on katsottava olevan välittömästi sovellettavissa silloin, kun se sanamuotonsa sekä sopimuksen tarkoituksen ja luonteen huomioon ottaen sisältää selvän ja täsmällisen velvollisuuden, joka ei edellytä mitään myöhempää toimea tullakseen voimaan tai synnyttääkseen oikeusvaikutuksia. Kysymystä siitä, onko tällainen sopimusmääräys ehdoton ja riittävän täsmällinen, jotta sillä olisi välitön oikeusvaikutus, on arvioitava sen sopimuksen yhteydessä, jonka osana määräys on (em. asia Kupferberg, tuomion 23 kohta).

61 Nykyisin hyvin vakiintuneesta oikeuskäytännöstä käy ilmi, että WTO-sopimus ja sen liitteet, sen enempää kuin vuoden 1947 [tullitariffeja ja kauppaa koskevan yleissopimuksen (GATT)] säännötkään, eivät luonteensa ja rakenteensa vuoksi periaatteessa kuulu niihin normeihin, joihin nähden yhteisöjen tuomioistuin ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin valvovat yhteisön toimielinten toimia EY:n perustamissopimuksen 173 artiklan ensimmäisen kohdan (josta on muutettuna tullut EY 230 artiklan ensimmäinen kohta) mukaisesti, että ne eivät ole luonteeltaan yksityisille sellaisia oikeuksia luovia, joihin nämä voisivat vedota tuomioistuimissa ja että niiden mahdollinen rikkominen ei näin ollen voi aiheuttaa sopimussuhteen ulkopuolista yhteisön vastuuta (— — asia [C-149/96,] Portugali v. neuvosto, [tuomio 23.11.1999, Kok. 1999, s. I-8395]; yhdistetyt asiat C-300/98 ja C-392/98, Dior ym., tuomio 14.12.2000, Kok. 2000, s. I-11307; asia C-377/98, Alankomaat v. parlamentti ja neuvosto, tuomio 9.10.2001, Kok. 2001, s. I-7079; asia C-307/99, OGT Fruchthandelsgesellschaft, määräys 2.5.2001, Kok. 2001, s. I-3159; asia T-18/99, Cordis v. komissio, tuomio 20.3.2001, Kok. 2001, s. II-913; em. asia T-30/99, Bocchi Food Trade International v. komissio, tuomio 20.3.2001, Kok. 2001, s. II-943; asia T-52/99, T. Port v. komissio, tuomio 20.3.2001, Kok. 2001, s. II-981; asia T-2/99, T. Port v. neuvosto, tuomio 12.7.2001, Kok. 2001, s. II-2093 ja asia T-3/99, Banatrading v. neuvosto, tuomio 12.7.2001, Kok. 2001, s. II-2123).

62 WTO-sopimusten tarkoituksena on nimittäin valtioiden tai alueellisten taloudellisen yhdentymisen järjestöjen välisten suhteiden järjestäminen ja hallinnointi eikä yksityisten suojaaminen. Kuten yhteisöjen tuomioistuin on korostanut edellä mainitussa asiassa Portugali vastaan neuvosto antamassaan tuomiossa, nämä sopimukset perustuvat vastavuoroisuuden ja keskinäisten etujen pohjalta käytyjen neuvottelujen periaatteeseen ja ne eroavat näin ollen yhteisön kolmansien maiden kanssa tekemistä sopimuksista, jotka perustuvat tietynlaiseen velvoitteiden epäsymmetrisyyteen. Jos katsottaisiin, että yhteisöjen tuomioistuimen on suoraan varmistettava yhteisön oikeuden yhteensoveltuvuus näiden sääntöjen kanssa, kavennettaisiin yhteisön lainsäädäntöelinten tai täytäntöönpanoelinten sellaista liikkumavaraa, joka on yhteisön kauppakumppaneiden vastaavien elinten käytettävissä.

63 Kyseisen oikeuskäytännön (em. asia Portugali v. neuvosto, tuomion 49 kohta) mukaan yhteisöjen tuomioistuimen on valvottava yhteisön kyseessä olevan toimen lainmukaisuutta WTO:n sääntöihin nähden vain, jos yhteisön tar-

koituksena on ollut panna täytäntöön WTO:n yhteydessä hyväksymänsä erityinen velvoite taikka jos kyseisessä yhteisön toimessa nimenomaisesti viitataan WTO-sopimusten tiettyihin määräyksiin (ks. vuoden 1947 GATTin osalta asia 70/87, Fediol v. komissio, tuomio 22.6.1989, Kok. 1989, s. 1781, 19—22 kohta, Kok. Ep. X, s. 79 ja asia C-69/89, Nakajima v. neuvosto, tuomio 7.5.1991, Kok. 1991, s. I-2069, 31 kohta, Kok. Ep. XI, s. I-161).

64 On todettava, että käsiteltävän asian asianhaarat eivät selvästikään vastaa kumpaakaan kahdesta edellisessä kohdassa esitetystä edellytyksestä. Koska direktiivit 81/602/ETY ja 88/146/ETY oli nimittäin annettu useita vuosia ennen SPS-sopimuksen voimaantuloa 1.1.1995, niillä ei loogisesti voida panna täytäntöön kyseisen sopimuksen yhteydessä hyväksyttyä erityistä velvoitetta eikä viitata nimenomaisesti joihinkin sen säännöksistä.

65 Kantajalla ei käsiteltävässä asiassa näin ollen ole perusteita vedota SPS-sopimuksen rikkomiseen.

66 Edellä mainitulla 13.2.1998 tehdyllä [DSB:n] päätöksellä ei voida asettaa tätä arviointia kyseenalaiseksi.

67 Kyseinen päätös liittyy nimittäin välttämättä ja suoraan SPS-sopimuksen rikkomista koskeneeseen perusteeseen, ja se voitaisiin näin ollen ottaa huomioon ainoastaan sillä edellytyksellä, että yhteisöjen tuomioistuin olisi hyväksynyt SPS-sopimuksen välittömän oikeusvaikutuksen kyseisten direktiivien pätemättömyyttä koskevan perusteen käsittelyn yhteydessä (ks. sellaisen [DSB:n] päätöksen osalta, jossa todetaan yhteisön oikeuden tiettyjen säännösten yhteensopimattomuus vuoden 1994 GATT-sopimuksen kanssa, asia C-104/97 P, Atlanta v. Euroopan yhteisö, tuomio 14.10.1999, Kok. 1999, s. I-6983, 19—20 kohta).

68 SPS-sopimuksen rikkomista koskeva kanneperuste on näin ollen hylättävä perusteettomana.

69 Koska kantaja on siis epäonnistunut sen osoittamisessa, että vastaajana olevan toimielimen moitittu toiminta oli lainvastaista, kanne on joka tapauksessa hylättävä perusteettomana ilman, että olisi tarpeen tutkia sopimussuhteen ulkopuolisen yhteisön vastuun muita edellytyksiä (ks. esim. em. asia Atlanta v. Euroopan yhteisö, tuomion 65 kohta).

70 Kantaja on vastauskirjelmässään kuitenkin vaatinut toissijaisesti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta 'kehittämään oikeuskäytäntöään' kohti järjestelmää, jossa yhteisöllä olisi vastuu normatiivisista säädöksistään [siitä riippumatta, onko kyse oikeudenvastaisuudesta]. Kyseisen vaatimuksen tueksi se vetoaa erityisesti 'oikeusvaltion puolustamiseen', vahingonkorvauskanteen autonomiseen luonteeseen, jäsenvaltioiden lainsäädännön yhteisiin yleisiin periaatteisiin ja kohtuullisuusnäkökohtiin, jotka liittyvät 'varovaisuusperiaatteen' soveltamiseen.

71 Näitä perusteluja, joilla muutetaan yhteisön korvausvastuun varsinaista syytä, on pidettävä sellaisena uutena perusteena, johon ei ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 48 artiklan mukaisesti saa vedota asian käsittelyn kuluessa (em. asia Atlanta v. Euroopan yhteisö, tuomion 27—29 kohta)."

33 Edellä esitetyn perusteella ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi kanteen valituksenalaisen tuomion 72 kohdassa: siltä osin kuin kannetta ei jätetty tutkimatta sen todettiin joka tapauksessa olevan perusteeton.

Valitus

34 Valittaja vaatii valituksellaan, että yhteisöjen tuomioistuin

— kumoaa valituksenalaisen tuomion

— hyväksyy valittajan ensimmäisessä oikeusasteessa esittämät vaatimukset

— velvoittaa neuvoston korvaamaan kaikki oikeudenkäyntikulut.

35 Neuvosto vaatii, että yhteisöjen tuomioistuin hylkää valituksen ja velvoittaa valittajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

36 Yhdistynyt kuningaskunta ei ole jättänyt kirjallisia huomautuksiaan eikä ole tullut istuntoon esittämään suullisia huomautuksiaan. Komissiokaan ei ole jättänyt kirjallisia huomautuksiaan, mutta suullisessa käsittelyssä se on tukenut neuvoston vaatimuksia.

37 Valituksensa tueksi valittaja vetoaa kahteen valitusperusteeseen: perustamissopimuksen 228 artiklan 7 kohdan rikkomiseen ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 48 artiklan rikkomiseen.

Ensimmäinen valitusperuste

Asianosaisten ja muiden osapuolten lausumat

38 Ensimmäisessä valitusperusteessaan valittaja väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on rikkonut perustamissopimuksen 228 artiklan 7 kohtaa.

39 Valittajan mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei antanut tehokasta vaikutusta perustamissopimuksen 228 artiklan 7 kohdalle, sillä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei pitänyt tämän kohdan soveltamista erillään edellytyksistä, jotka koskevat välitöntä oikeusvaikutusta, kuten olisi pitänyt tehdä yhteisön oikeusjärjestystä koskevan monistisen käsityksen mukaisesti. On ristiriitaista yhtäältä todeta, että WTO-sopimukset ovat erottamaton osa yhteisön oikeutta, ja toisaalta olla tunnustamatta, että ne ovat perustana valvottaessa yhteisön johdetun oikeuden toimien laillisuutta. Yhteisöjen tuomioistuin on useaan otteeseen (asia 40/72, Schroeder, tuomio 7.2.1973, Kok. 1973, s. 125 ja asia 112/80, Dürbeck, tuomio 5.5.1981, Kok. 1981, s. 1095) tutkinut yhteisön toimien laillisuuden kansainvälisten sopimusten valossa ilman, että se on ensin tarkastanut, onko kyseessä olevalla kansainvälisellä säännöllä välitöntä oikeusvaikutusta.

40 Valittajan mukaan perustamissopimuksen 228 artiklan 7 kohdan sanamuotoa ja henkeä on tulkittava siten, että sen edellytykseksi, että yhteisön toimielinten on noudatettava kansainvälisen oikeuden normia, voidaan asettaa ainoastaan se, että kyseisestä normista on tullut erottamaton osa yhteisön oikeusjärjestystä, mitä ei valittajan mukaan ole riitautettu eikä voida riitauttaa WTO-sopimusten osalta ja näillä sopimuksilla perustettujen riitojenratkaisuelinten tekemien päätösten osalta, jotka lisäksi ovat oikeusvoimaisia.

41 Tältä osin valituksenalaisessa tuomiossa ei valittajan mukaan otettu kantaa väitteeseen, jonka mukaan yhteisö on WTO-sopimuksilla perustettuun riitojenratkaisujärjestelmään liittyessään sitoutunut noudattamaan sitä koskevaa menettelyä ja DSB:n ratkaisujen sitovuutta.

42 Toissijaisesti valittaja väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole kehittänyt yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntöä siten, että WTO-sopimuksilla katsottaisiin olevan välitön oikeusvaikutus kokonaisuudessaan tai osittain, ja vaatii yhteisöjen tuomioistuinta kehittämään oikeuskäytäntöään tällä tavalla.

43 Valittajan mukaan käsiteltävänä olevassa asiassa ei ole relevanttia todeta, kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tehnyt valituksenalaisen tuomion 62 kohdassa, että yhteisön lainsäädäntöelimillä tai täytäntöönpanoelimillä on oltava niin sanottua liikkumavaraa samalla tavalla kuin yhteisön kauppakumppaneiden vastaavilla elimillä, sillä valittajan mukaan tällaista liikkumavaraa ei ole, kun otetaan huomioon DSB:n 13.2.1998 tekemä päätös.

44 Valittaja riitauttaa myös käsityksen, jonka mukaan WTO-oikeudessa sallitaan muitakin ratkaisuja kuin lainvastaisten toimenpiteiden poistaminen, kuten sovinto, vahingonkorvauksen maksaminen tai myönnytysten peruuttaminen (ks. yhdistetyt asiat C-27/00 ja C-122/00, Omega Air ym., tuomio 12.3.2002, Kok. 2002, s. I-2569). Kun otetaan huomioon WTO-sopimusten sanamuoto ja oikeusnormin rikkomisen objektiivinen luonne, tämä käsitys on ristiriitainen.

45 Valittaja väittää tältä osin, että riitojen ratkaisusta tehdyn sopimuksen 22 artiklan 1 kohdasta ilmenee, että vahingonkorvaus on luonteeltaan väliaikainen ja että sen on joka tapauksessa oltava yhdenmukainen WTO-sopimusten kanssa. Lisäksi vahingonkorvaus ei poista sitä, että on todellakin rikottu oikeusnormia, joka on erottamaton osa yhteisön oikeusjärjestystä, mikä tuomioistuimen on todettava ottamatta huomioon poliittisia näkökohtia.

46 Valittaja vetoaa useaan syyhyn, joiden perusteella sen mukaan WTO-sopimuksilla pitää katsoa olevan välitön oikeusvaikutus kokonaisuudessaan tai osittain ja joiden perusteella yhteisöjen tuomioistuimella pitää olla mahdollisuus valvoa sitä, että yhteisön normeissa noudatetaan WTO-sopimuksia:

— ensinnäkin WTO-sopimusten määräysten sisältöön ja niiden ennakoitavaan kehitykseen liittyvät syyt: yhä suuremmalla osalla näistä määräyksistä, esimerkiksi julkisia hankintoja, immateriaalioikeutta taikka elintarvikkeiden turvallisuutta koskevilla määräyksillä, on nimittäin välitön vaikutus paitsi valtioiden ja niiden kansalaisten välisissä oikeussuhteissa myös kansalaisten välisissä oikeussuhteissa

— toiseksi WTO:n riitojenratkaisujärjestelmän vaikutusten kohtuullisuutta koskevat syyt: on ristiriitaista, että yksityiset eivät voi vedota tiettyihin WTO-sopimusten määräyksiin, jos näiden sopimusten muiden määräysten nojalla toteutetut kaupalliset vastatoimenpiteet ovat aiheuttaneet vahinkoa Euroopan unionin yrityksille

— kolmanneksi yhteisön oikeusjärjestyksen johdonmukaisuutta koskevat syyt: tässä oikeusjärjestyksessä oikeussubjekteja ovat paitsi jäsenvaltiot myös niiden kansalaiset (ks. asia 26/62, Van Gend & Loos, tuomio 5.2.1963, Kok. 1963, s. 1, Kok. Ep. I, s. 161).

47 Neuvoston mukaan ensimmäinen valitusperuste on osittain jätettävä tutkimatta ja osittain sen on todettava olevan perusteeton.

48 Neuvoston mukaan ensinnäkin valituksenalainen tuomio on sopusoinnussa sen yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön kanssa, joka koskee kansainvälisten sopimusten vaikutuksia yleensä ja jonka mukaan kansainvälisen sopimuksen määräyksen vaikutus riippuu tämän sopimuksen luonteesta ja tavoitteista (ks. em. asia Saksa v. neuvosto, julkisasiamies Gulmannin ratkaisuehdotuksen 127 kohta). WTO-sopimusten tavoitteena ei ole luoda yksityisille oikeuksia, vaan niillä ainoastaan säännellään valtioiden ja alueellisten kauppajärjestöjen välisiä suhteita vastavuoroisuusperiaatteeseen perustuvien neuvottelujen pohjalta.

49 Neuvoston mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on perustellusti valituksenalaisen tuomion 67 kohdassa viitannut edellä mainitussa asiassa Atlanta vastaan Euroopan yhteisö annetun tuomion 19 ja 20 kohtaan, joilla on yleinen ulottuvuus, vaikka ne koskevat valituksen tutkittavaksi ottamista. Valittaja ei neuvoston mukaan myöskään selvitä, missä ja milloin yhteisö on sitoutunut täytäntöönpanemaan kaikki johonkin DSB:n päätökseen perustuvat velvoitteensa, mikä olisi ristiriidassa näiden sopimusten yleisen filosofian kanssa. Valittaja ei myöskään selvitä, millä täsmällisellä toimella yhteisö oli aikonut täytäntöönpanna DSB:n 13.2.1998 tekemän päätöksen, joka koski hormonilihan tuontia. Missään tapauksessa ainoassakaan SPS-sopimuksen tai DSB:n 13.2.1998 tekemän päätöksen määräyksessä ei velvoiteta yhteisöä tuomaan hormonilihaa. SPS-sopimuksen velvoitteita on mahdollista noudattaa ilman, että sallitaan tuonti, jonka kieltämisen takia valittaja väittää kärsineensä vahinkoa.

50 Kun valittaja vaatii yhteisöjen tuomioistuinta kehittämään oikeuskäytäntöään, se neuvoston mukaan ainoastaan kritisoi yhteisöjen tuomioistuinta esittämättä todellisia argumentteja. Valittaja väittää, että toimielimet ovat menettäneet kaiken SPS-sopimuksen velvoitteiden noudattamista koskevan liikkumavaransa, mutta tässä väitteessä ei oteta mitenkään huomioon kyseisen sopimuksen sisältöä eikä sitä, että on lukuisia mahdollisia tapoja noudattaa tätä sopimusta. WTO:n jäsenet voivat nimittäin perustaa eläinlääkintäalan toimenpiteet sekä kansainvälisiin standardeihin että muuhun riskin tieteelliseen arviointiin tai varovaisuusperiaatteeseen. Valituksenalaisen tuomion 62 kohta on siis täysin perusteltu.

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

51 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan (ks. mm. em. asia Atlanta v. Euroopan yhteisö, tuomion 65 kohta) yhteisö on perustamissopimuksen 215 artiklan toisessa kohdassa tarkoitetussa sopimussuhteen ulkopuolisessa vastuussa ainoastaan, jos seuraavat edellytykset täyttyvät: toimielinten moitittu toiminta on lainvastaista, vahinkoa on tosiasiallisesti syntynyt ja toimielimen toiminnan ja väitetyn vahingon välillä on syy-yhteys.

52 Kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on todennut valituksenalaisen tuomion 61 kohdassa, WTO-sopimukset eivät luonteensa ja rakenteensa vuoksi lähtökohtaisesti kuulu niihin normeihin, joihin nähden yhteisöjen tuomioistuin valvoo yhteisön toimielinten toimien lainmukaisuutta (ks. em. asia Portugali v. neuvosto, tuomion 47 kohta; em. asia OGT Fruchthandelgesellschaft, määräyksen 24 kohta; em. asia Omega Air ym., tuomion 93 kohta ja asia C-76/00 P, Petrotub ja Republica v. neuvosto, tuomio 9.1.2003, Kok. 2003, s. I-79, 53 kohta).

53 Yhteisöjen tuomioistuimen on valvottava yhteisön toimen lainmukaisuutta WTO:n sääntöihin nähden vain, jos yhteisön tarkoituksena on ollut panna täytäntöön WTO:n yhteydessä hyväksymänsä erityinen velvoite taikka jos kyseisessä yhteisön toimessa nimenomaisesti viitataan WTO-sopimusten tiettyihin määräyksiin (ks. vuoden 1947 GATTin osalta em. asiat Fediol v. komissio, tuomion 19—22 kohta ja Nakajima v. neuvosto, tuomion 31 kohta sekä WTO-sopimusten osalta em. asia Portugali v. neuvosto, tuomion 49 kohta).

54 Tältä osin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 64 kohdassa, että käsiteltävän asian asianhaarat eivät selvästikään vastaa kumpaakaan kahdesta tämän tuomion edellisessä kohdassa esitetystä edellytyk-

sestä. Koska direktiivit 81/602/ETY ja 88/146/ETY oli nimittäin annettu useita vuosia ennen SPS-sopimuksen voimaantuloa 1.1.1995, niillä ei ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen mukaan loogisesti voida panna täytäntöön kyseisen sopimuksen yhteydessä hyväksyttyä erityistä velvoitetta eikä viitata nimenomaisesti sen joihinkin määräyksiin.

55 Valituksenalaisen tuomion 67 kohdassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin lisäsi, että koska 13.2.1998 tehty DSB:n päätös liittyy välttämättä ja suoraan SPS-sopimuksen rikkomista koskeneeseen perusteeseen, se voitaisiin ottaa huomioon "ainoastaan sillä edellytyksellä, että yhteisöjen tuomioistuin olisi hyväksynyt SPS-sopimuksen välittömän oikeusvaikutuksen kyseisten direktiivien pätemättömyyttä koskevan perusteen käsittelyn yhteydessä".

56 Tällainen perustelu ei kuitenkaan riitä vastaukseksi valittajan ensimmäisessä oikeusasteessa esittämään, SPS-sopimuksen rikkomista koskevaan kanneperusteeseen.

57 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen piti vastata vielä väitteeseen, jonka mukaan DSB:n 13.2.1998 tekemän päätöksen Euroopan yhteisöön kohdistuvat oikeusvaikutukset olivat sellaiset, että voidaan kyseenalaistaa arvio, jonka mukaan WTO:n määräyksillä ei ole välitöntä oikeusvaikutusta, ja pitää perusteltuna sitä, että yhteisöjen tuomioistuimet valvovat direktiivien 81/602/ETY, 88/146/ETY ja 96/22/EY laillisuutta näiden määräysten valossa valittajan nostettua vahingonkorvauskanteen.

58 Tämä oli ydinkysymys valittajan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa kehittämässä, perustamissopimuksen 228 artiklan 7 kohdan ulottuvuutta koskevassa argumentoinnissa, kuten se on ydinkysymys valitusmenettelyssä yhteisöjen tuomioistuimessa.

59 Lisäksi tältä osin ei ole merkitystä asiassa Atlanta vastaan Euroopan yhteisö annetulla tuomiolla, johon myös ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin viittaa

valituksenalaisen tuomion 67 kohdassa. Yhteisöjen tuomioistuin totesi mainitun tuomion 19 kohdassa, että DSB:n päätös, joka oli tehty valituksen esittämisen jälkeen ja jossa todettiin kyseessä olleen yhteisön toimen olevan ristiriidassa WTO-oikeuden kanssa, liittyi välttämättä ja suoraan GATT-sääntöjen rikkomista koskeneeseen perusteeseen, johon valittaja oli vedonnut ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa mutta jota se ei ollut uudelleen ottanut valitusperusteekseen, minkä seurauksena yhteisöjen tuomioistuin jätti tutkimatta DSB:n päätökseen perustuvan perusteen, koska se oli esitetty liian myöhään eli ensimmäistä kertaa yhteisöjen tuomioistuimelle esitetyssä vastauskirjelmässä, eikä tutkinut pääasiaa.

60 Perusteluvelvollisuutta ja edellä mainitussa asiassa Atlanta vastaan Euroopan yhteisö annetun tuomion ulottuvuutta koskevat, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen näin tekemät oikeudelliset virheet eivät aiheuta valituksenalaisen tuomion kumoamista, jos tuomiolauselman ja erityisesti SPS-sopimusta koskevan, ensimmäisessä oikeusasteessa esitetyn kanneperusteen hylkäämisen tueksi on esitetty sellaisia muita perusteluita, että siitä ilmenevä lopputulos on perusteltu (ks. vastaavasti asia C-367/95 P, komissio v. Sytraval ja Brink's France, tuomio 2.4.1998, Kok. 1998, s. I-1719, 47 kohta).

61 Riitojenratkaisumenettely, jossa DSB teki 13.2.1998 päätöksen, aloitettiin vuonna 1996. Koska yhteisö oli ilmoittanut, että se aikoi noudattaa WTO:hon liittyviä velvollisuuksiaan mutta että tämän tehdäkseen sillä tuli olla kohtuullinen määräaika riitojen ratkaisusta tehdyn sopimuksen 21 artiklan 3 kohdan mukaisesti, sille myönnettiin tässä tarkoituksessa 15 kuukauden määräaika, joka päättyi 13.5.1999.

62 Tämä tarkoittaa, että missään tapauksessa yhteisöjen tuomioistuimet eivät voi 13.5.1999 edeltävältä ajalta valvoa kyseessä olevien yhteisön toimien laillisuutta etenkään perustamissopimuksen 178 artiklan nojalla nostettua vahingonkorvauskannetta käsitellessään, sillä muuten ei olisi vaikutusta sillä, että on myön-

netty kohtuullinen määräaika DSB:n suositusten ja päätösten noudattamista varten WTO-sopimuksilla käyttöön otetussa riitojenratkaisujärjestelmässä.

63 Valituksenalaisesta tuomiosta ilmenee, että tribunal de commerce de Paris on 7.12.1995 antamallaan tuomiolla aloittanut valittajaa koskevan pakkoselvitystilamenettelyn, ja se on vahvistanut väliaikaisesti maksukyvyttömyyden alkamispäivämääräksi 28.2.1995. Tämä tarkoittaa, että vahingolliset vaikutukset, joita valittaja väittää itselleen aiheutuneen siitä, että direktiivit 81/602/ETY ja 88/146/ETY olivat voimassa 1.1.1995 jälkeen, ja siitä, että 29.4.1996 annettiin direktiivi 96/22/EY, eivät ole voineet aiheutua 13.2.1998 jälkeen, jolloin DSB teki hormonilihan tuontia koskevan päätöksen, eivätkä sitä suuremmalla syyllä 13.5.1999 jälkeen, jolloin päättyi yhteisölle sen WTO:n määräyksiin perustuvien velvoitteiden täytäntöönpanolle asetettu 15 kuukauden määräaika.

64 Tässä tilanteessa ei ole tarpeen tutkia mahdollisia vahingonkorvausta koskevia seurauksia, joita yksityisille voi aiheutua siitä, että yhteisö ei täytäntöönpane DSB:n päätöstä, jonka mukaan yhteisön toimi on ristiriidassa WTO:n määräysten kanssa, vaan on todettava, että nyt käsiteltävänä olevassa asiassa yhteisö ei ole missään tapauksessa vahingonkorvausvastuussa, koska väitetty vahinko ei ole syntynyt 13.5.1999 jälkeen.

65 Edellä esitetyn perusteella on todettava, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on voinut perustellusti todeta, että SPS-sopimuksen rikkomista koskeva kanneperuste ei ollut perusteltu, vaikka se onkin tältä osin perustellut valituksenalaisen tuomion riittämättömästi.

66 Ensimmäinen valitusperuste on siis hylättävä, koska se on osittain tehoton ja osittain perusteeton.

Toinen valitusperuste

67 Toisessa valitusperusteessaan valittaja väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on rikkonut työjärjestyksensä 48 artiklaa, koska se on todennut valituksenalaisen tuomion 71 kohdassa, että valittajan argumentaatiota, joka koskee yhteisön vastuuta siitä riippumatta, onko kyse oikeudenvastaisuudesta, on pidettävä uutena perusteena, johon ei saa vedota asian käsittelyn kuluessa. Valittajan mukaan kysymys yhteisön vastuusta siitä riippumatta, onko kyse oikeudenvastaisuudesta, todellakin esiintyi kannekirjelmässä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa, vaikka argumentaatiota kehitettiin vastauskirjelmässä.

68 Tältä osin on riittävää todeta, että jo ensimmäisessä oikeusasteessa esitetyn kannekirjelmän lukeminen paljastaa, ettei siinä ole kertaakaan vedottu yhteisön vastuuseen siitä riippumatta, onko kyse oikeudenvastaisuudesta. Erityisesti kannekirjelmän osa, joka koski sitä, ovatko riidanalaiset direktiivit ristiriidassa WTO:n sääntöjen kanssa, oli nimenomaisesti otsikoitu "Yhteisön oikeudenvastainen toiminta".

69 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on siis perustellusti voinut katsoa valituksenalaisen tuomion 71 kohdassa, että valittajan argumentaatio, joka koski yhteisön väitettyä vastuuta siitä riippumatta, onko kyse oikeudenvastaisuudesta, esitettiin liian myöhään, joten sitä ei ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 48 artiklan mukaisesti voitu tutkia.

70 Toinen valitusperuste on siis hylättävä perusteettomana.

71 Kaiken edellä esitetyn perusteella valitus on hylättävä kokonaisuudessaan.

Oikeudenkäyntikulut

72 Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 122 artiklan ensimmäisen kohdan mukaan yhteisöjen tuomioistuin päättää oikeudenkäyntikuluista, jos valitus on perusteeton. Tämän työjärjestyksen 69 artiklan, jota sovelletaan valitusmenettelyssä työjärjestyksen 118 artiklan nojalla, 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Työjärjestyksen 69 artiklan 3 kohdassa määrätään kuitenkin, että jos asiassa osa vaatimuksista ratkaistaan toisen asianosaisen ja osa toisen asianosaisen hyväksi tai jos siihen on muutoin erityisiä syitä, yhteisöjen tuomioistuin voi määrätä oikeudenkäyntikulut jaettaviksi asianosaisten kesken. Neuvosto on vaatinut valittajan velvoittamista korvaamaan oikeudenkäyntikulut, mutta valittaja on osittain voittanut asian ensimmäisen valitusperusteen arvioinnin osalta. Näin ollen valittaja on velvoitettava vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan ja korvaamaan kaksi kolmasosaa neuvoston oikeudenkäyntikuluista.

73 Työjärjestyksen 69 artiklan 4 kohdan mukaan jäsenvaltiot ja toimielimet, jotka ovat asiassa väliintulijoina, vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan, joten Yhdistynyt kuningaskunta ja komissio vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (täysistunto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1) Valitus hylätään.

2) **Biret International SA vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan, ja se velvoitetaan korvaamaan kaksi kolmasosaa Euroopan unionin neuvoston oikeudenkäyntikuluista.**

3) **Neuvosto vastaa yhdestä kolmasosasta omista oikeudenkäyntikuluistaan.**

4) **Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistynyt kuningaskunta ja Euroopan yhteisöjen komissio vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan.**

Rodríguez Iglesias	Puissochet	Wathelet
Schintgen	Timmermans	Gulmann
Edward	Jann	Skouris
Macken	Colneric	von Bahr
	Cunha Rodrigues	

Julistettiin Luxemburgissa 30 päivänä syyskuuta 2003.

R. Grass — kirjaaja

G. C. Rodríguez Iglesias — presidentti